

PROJEKTRAPPORT

Fokus Danskonst Dalarna
för profession och publik

Region Dalarna, Kultur och bildning

Titel: Projektrapport Fokus Danskonst Dalarna
– för profession och publik

Rapportförfattare: Ann-Louise Rönestål Ek

Textbearbetning: Theresia Holmstedt Jensen

Layout: Titti Lorentzson

Framsida: My Johansson, Dansogram. Foto: Jan Larsson

Diarienummer: KBN 2022/57

ISBN: 978-91-987876-0-3

INNEHÅLL

Förord	4
Bakgrund	5
Projektbeskrivning	6
Dalateaterns ansvar för det regionala dansuppdraget	7
Initiativ och viktiga aktörer – nutid och framtid för dansen i Dalarna	9
Den sceniska folkdansen – Folkmusikens hus	13
Projektets två delar profession och publik	15
Dans i pandemitider	18
Att hitta nya idéer i begränsningen	20
Alla ska med i dansens virvlar – nu och framåt	24

FÖRORD

Den sceniska danskonsten är fortfarande under utveckling i Dalarna. I den regionala Kultur- och bildningsplanen 2019–2022 lyfts dansen som ett särskilt prioriterat område, med målet att stärka infrastrukturen för dansen som konstform. För att invånarna i Dalarna i större utsträckning ska kunna ta del av professionell dans krävs det att det finns arrangörer och anpassade scener runt om i Dalarna. Naturligtvis behöver dansföreställningar ramas in, med marknadsföring och för- och efterarbete för att locka publik och på det sättet också öka intresset för professionell danskonst.

2019 inleddes ett arbete för att särskilt lyfta danskonsten. Dalateatern fick det regionala uppdraget och har nu en särskild verksamhetsutvecklare för dans. Även Folkmusikens Hus fick ett särskilt uppdrag att främja den sceniska folkdansen. Tillsammans med Sätters kommun gick man in och blev medlemmar i Dansnät Sverige, vilket innebar att Dalarna nu kan ta emot dansgästspel och residens med hög konstnärlig kvalitet på nationell och internationell nivå.

Vid ett möte i Säters kommun med dansaktörer i Dalarna hösten 2018 kom man fram till att det behövdes ett projekt för att stödja de olika aktörer som nu skulle få nya uppdrag, men också att stödja det dansnätverk som under åren utvecklats i länet, bestående av fria dansutövare, danspedagoger, föreningar m.fl. En ansökan till Kulturrådet skrevs fram i ett brett samförstånd mellan dessa dansaktörer och såväl region, som kommuner, arrangörsföreningar och fria utövare var involverade i processen. Efter flera möten enades de olika parterna om vad som var viktigast och även möjligt att göra för att stärka dansen i Dalarna och skapa rätt förutsättningar för Dalateatern och Folkmusikens hus att axla det regionala ansvaret för dansen. Resultatet blev ”Fokus Danskonst i Dalarna – för profession och publik” ett tvåårigt projekt, som nu har avslutats och som presenteras i denna rapport.

Utveckling tar tid, men förhoppningen är att danskonsten med de insatser som gjorts och görs ska leda till att dansen som konstform får en självklar plats bland övriga konstformer att ta del av och få uppleva i Dalarna.

*Malin Lagergren, förvaltningschef
Kultur och bildning, Region Dalarna*

BAKGRUND

Projektet Fokus Danskonst Dalarna – för profession och publik beviljades bidrag från Kulturrådet våren 2019. Projektet var tvåårigt och avslutades sista maj 2021. Förutom bidrag från Kulturrådet finansierades projektet med medel från Region Dalarna, Kultur och bildning och Dalateatern.

Fokus Danskonst Dalarna skulle skapa en tydlig uppdragsorganisation kring dansen i Dalarna i samverkan med de aktörer som definierats i Dalarna som bärande för att långsiktigt utveckla dansen; Dalateatern – där danskonsulenterna har sin hemvist och som uppbär länsansvaret för dansen, Sätters kommun – den kommun som uttalat att man vill satsa på dansen, Folkmusikens hus – som har särskild kompetens inom den sceniska folkdansen, Riksteatern- som arrangerar av föreställningar, Folkets hus och parker i Dalarna – arrangerar av digitala sändningar inom opera och dans, samt ”Nätverket för yrkesverksamma inom danskonsten i Dalarna”. Region Dalarna har initialt ansvar för koordinering och uppföljning av uppdragen. Dalateatern får uppdrag projektperiodens slut att koordinera uppdragsparternas arbete.

Projektet har uppnått målen, även om pandemin naturligtvis försvårade arbetet. En del ställdes in, till exempel residens och work-shops, annat ställdes om till det digitala formatet. Så firades Dansens dag 28 april både 2020 och 2021 med korta dansfilmer med några av länets dansare. Dansfilmerna fick stor spridning och sågs av många. Vem vet, kanske till och med av fler än vad som varit fallet vid en fysisk visning.

*Theresia Holmstedt Jensen, projektstrateg
Kultur och bildning, Region Dalarna*

PROJEKTBSKRIVNING

Projekt Fokus Danskonst Dalarna – för profession och publik har haft som mål att stärka danskonsten i länet och säkra kontinuerlig tillgång till kvalitativa dansupplevelser för medborgarna. En ambition har också varit att göra den professionella dansen mer tillgänglig och testa nya idéer för att nå en ny publik. Detta har skett genom att bygga en stadigvarande organisation, stärka infrastrukturen för dansen som konstform, samverka och föra dialog med olika aktörer. Projektperioden inföll under Coronapandemin vilket inneburit att projektledningen fått fokusera på nya arbetssätt, särskild vikt har lagts vid att stötta digitala initiativ och utomhusföreställningar. Omvärldsbevakning och information har varit en del av projektledningens ansvarsområde, för att ge stöd primärt åt frilansande danskonstnärer.

Ann-Louise Rönestål Ek, projektledare

DALATEATERNS ANSVAR för det regionala dansuppdraget

Ett av projektets viktigaste mål var att skapa en grund för Dalateaterns ansvar för det regionala dansuppdraget. Ett mål som har uppnåtts och som Dalateaterns chef Lisa Hugoson utvecklar i denna intervju.

Lisa Hugoson chef för Dalateatern 2013–2021:

– Dalateatern har numera ansvar för dansuppdraget i Region Dalarna. Det är ett uppdrag vi gläds åt och tagit oss an med stor energi. Målet är ett avsevärt ökat utbud, att kunna erbjuda mer professionell kvalitativ dans för vuxna i länet. Det handlar om att bygga ett intresse för denna konstnärliga disciplin runtom i länet, dels genom föreställningar men också genom residens för dansare och koreografer där man lär känna dansen från ett inifrånperspektiv. Det kommer att bli föreläsningar, samtal om dans, många nya kontakter. Via medlemskapet i Dansnät Sverige ser vi fram emot gästspel från Sverige, Europa och övriga världen. Dansen kommer att ge en utblick som teatern tidigare inte haft möjlighet att ge. En erfaren och kompetent verksamhetsutvecklare för dansområdet finns på plats på Dalateatern och bygger redan samarbeten inom och utom länet, det kommer att märkas för publiken. Vi hoppas att kunna nå en yngre målgrupp också, dansen lockar delvis en annan publik och det kan uppstå intressanta synergier mellan dans och teater. Det blir intressant att utforska. Och som vi alla längtar efter att ses och mötas och uppleva detta tillsammans!

Coronapandemin har inneburit en prövande nedstängning för kulturen, vi vet i skrivande stund ännu inte när detta är över. Men vi har trots restriktionerna arbetat framåt och planerat och står i startgroparna, räkna med en rivstart för dansen i länet när samhället öppnar upp igen. För mig och Dalateatern är det en självklarhet att satsa på dans i Dalarna. Det är inte svårt. Det är fantastiskt. Dans är en konstform där du inte behöver någon förkunskap, bara kliv in i ett rum och gör dig mottaglig. Det blir en inre resa. Du behöver inte förstå, du behöver bara uppleva.

Eftersom Dalateatern nu har ansvaret för dansfrågorna i Region Dalarna har en tjänst som verksamhetsutvecklare inom området har inrättats. Detta borgar för långsiktighet och professionalism vilket gynnar både publik, arrangörer och professionen.

Annelie Gardell, verksamhetsutvecklare dans 2020–2021
Dalateatern:

– Det är ett roligt uppdrag därför att dans berör oss alla på något sätt. Dans finns omkring oss och i oss. På scenen men vi möter den också på vår fritid, i reklam, serier och sociala medier. Många har säkert en egen erfarenhet av att ha dansat själva. Nu är det dags att mötas socialt genom scenkonst, att samlas för en gemensam upplevelse. Där är dansen den mest direkta formen av scenkonst i ett omedelbart möte. Att uppleva dans direkt och nära, är kultur som berikar.

Att knyta band med olika arrangörer genererar ett gott och konstruktivt samarbete. Är övertygad om att intresset för dans kommer att öka på längre sikt. Fler önskar möta sina konstnärer, professionella inom dansområdet. De i sin tur ger möjligheten till ett aktivt utbyte med Dalarna som region. Vi ingår i Dansnät Sverige som är en kunskapsbank och ett arrangörsnätverk. Här skapas workshops och aktiva utbyten. Sammanfattningsvis är det bra med mycket uppsökande verksamhet och publikmöten. Att alltid korskoppla aktiviteter är min devis. Vilket på lång sikt öppnar upp för samarbeten på europeisk nivå.

INITIATIV OCH VIKTIGA AKTÖRER – nutid och framtid för dansen i Dalarna

För att säkerställa Dalarnas möjlighet att få ta del av gästspel och kvalitativ dans har projektet bidragit till att Region Dalarna/Dalateatern blivit part i Dansnät Sverige. Medlemskapet innebär också att samverka och kompetensutveckling kan äga rum.

Projektet skrev ansökan om partnerskap i Dansnät Sverige och har varit i regelbunden dialog med både Dansnät Sveriges kansli samt flera av de andra parterna, bland annat i Blekinge-Kronoberg och Västra Götaland. Dansnät Sveriges tekniske samordnare har varit på besök i Dalarna för att titta närmare på scener i Falun och Säter. Berörd personal informerades om det stöd Dansnät kan bistå med och bjöd in till de nationella nätverksgrupper som finns inom Dansnät för möten och samtal med andra i samma bransch. Utöver partnerskapsansökan till Dansnät Sverige har projektet också bistått Dalateatern och Säter kommun vid utformandet av ett samverkansavtal mellan dessa två parter, då de planerar fördjupad samverkan inom dansområdet.

DANSNÄT SVERIGE är ett fristående nationellt nätverk där dansscener, institutioner, regionala dans- och musikverksamheter samt kommunala och regionala kulturförvaltningar samverkar för att genom ökat intresse och ökad kunskap stärka och bygga nationella strukturer för den samtida danskonsten.

- BRINNER för att människor ska kunna uppleva angelägen, intressant och spännande danskonst varhelst i landet de bor.
- TURNERAR runt 15–18 produktioner varje år av internationella och nationellt verksamma aktörer vilket sammanlagt ger 100-talet speltillfällen.
- SAMPRODUCERAR dansföreställningar för att stärka danskonstnärernas produktionsförhållanden och förankra det konstnärliga arbetet i en lokal kontext.
- UTVECKLAR kunskap på och utanför scenen genom fortbildning i scen teknik och kommunikation för arrangörer samt genom publiksamtal, workshoppar och seminarier med gästande kompanier.
- VILL delta i det kulturella samtalet och skapa forum för dialog kring danskonsten.
- FINNS i 16 regioner och på 30-talet orter.
- FINANSIERAS med stöd av Kulturrådet och Dansnät Sveriges parter.

Hur ser du i din roll att Dansnät Sverige bidrar till att stärka den professionella dansen utanför storstadsområdena?

Carina Norée, verksamhetsledare Dansnät Sverige:

– Sveriges turnéer kan arrangörer presentera ett brett utbud till invånare utanför storstadsområdena, något som skulle vara, om inte omöjligt, mycket svårare och dyrare om det gjordes på egen hand. Möjligheten att presentera allt från internationella kompanier och små intima verk till större svenska produktioner visar på danskonstens variation och ökar intresset för dansen både på stora såväl som små orter. Dansnät Sverige erbjuder introduktioner och publiksamtal i samband med gästspelen och många gånger även workshoppar med de gästande kompanierna. Allt detta bidrar till att öka både nyfikenhet och kunskap hos publiken. Dansnät Sveriges turnéverksamhet gör det enklare att upprätta hålla en kontinuitet av återkommande dansföreställningar och därmed arbeta upp en trogen publik och befästa dansens position även på den mindre orten. Dansnät Sverige arbetar dessutom med samproduktion tillsammans med nationella dansaktörer, vilket öppnar upp för både besökande och lokala dansare och koreografer att arbeta i den egna regionen eller hos andra parter med residens och work-in-progress-visningar. Genom Dansnät Sverige kan man arbeta parallellt med publik, arrangörskap och konstnärlig utveckling och skapande, oavsett storlek på ort.

Vad anser du – utifrån din yrkesroll – konkret behöver göras för att län som Dalarna ska kunna erbjuda fler högkvalitativa dansföreställningar och öka intresset?

– Som part i Dansnät Sverige har regioner tillgång till en mängd spännande och högkvalitativa dansföreställningar samt tillgång till verktygen att arbeta med publikengagemang och främjande. Partnerskapet har även en ekonomiskt fördelaktig aspekt genom arrangörsstöd, delade kostnader och teknik- och transportsupport. En viktig förutsättning för att öka intresset för dans är insikten i att bygga upp en trogen danspublik är ett långsiktigt arbete. Det måste finnas förståelse hos uppdragsgivarna för att dansen är en egen konstform, liksom teater, musik, bildkonst m.fl., med egna strukturer, arbetsmetoder och förutsättningar både vad gäller det konstnärliga utövandet och arrangörskap och främjandearbete.

Sätters kommun och kulturföreningen Magasinet i Falun har visat särskilt intresse för att satsa på dansen som konstform. Projektet har bistått Dalateatern och Sätters kommun vid utformandet av ett samverkansavtal mellan dessa.

Sätters kommun är en pilotkommun i länet vad gäller dansutveckling. Sätters kulturenhet har ansvar för dansfrågor. Att Sätters kulturenhet satsar på dans beror på att Kulturnämnden i Säter beslutat om detta och entusiastiskt stöttar arbetet.

Thérèse Nylén, kulturenhetens Sätters kommun:

– Vi är i början av vår dansverksamhet och planerar nu främst för den professionella danskonsten, säger Thérèse Nylén, kulturenhetens Sätters kommun. Det rör sig då om offentliga dansföreställningar och skolföreställningar, och helst också dansresidens. På längre sikt vill vi även bredda vår verksamhet till att inkludera amatörer. För närvarande ligger vårt arbete med dans för amatörer inom skolan, och i form av workshopar riktade till vuxna amatörer. Det handlar då både om att fostra en ung publik till att se och utöva dans, och om att väcka intresse för dans hos en vuxen publik. Dans finns för årskurs 3–6 i den kommunala kulturskolan. En särskild utmaning är att det inte finns några dansgolv av bra kvalitet i kommunen.

Vi jobbar för att ta hit föreställningar där danskonstnärerna betalas så bra gage som vi klarar av i förhållande till vår verksamhetsbudget.

Vad behöver göras för att Dalarna ska kunna erbjuda fler högkvalitativa dansföreställningar?

– Samtliga scener som nu används för dans behöver investeringar i teknik, exempelvis sviktande dansgolv och scenutrustning som gör in-teckningar, fonder och hängning av ljus möjliga.

Sätters kommun lägger vikt vid dansverksamheten här och förfogar över en scen på Folkets Hus med stor utvecklingspotential för just dans.

Dessutom ligger Säter på en strategiskt passande plats i region Dalarna, som en nod för dans i Södra Dalarna.

Kulturföreningen Magasinet i Falun är en lokal med regionalt uppdrag att satsa på dans. Stora investeringar kommer sannolikt att krävas för att lokalen ska fungera som dansscen, som att utrusta lokalen med dansgolv, flexibla scenlösningar på plats, bygga en dansstudio för repetitioner, en gradäng och ett upphöjt scengolv. Bättre isolering för en rumstemperatur på minst 21 grader behövs också. Men redan nu i befintligt skick har lokalen använts för professionell dans och personalen som driver verksamheten i Magasinet ser på framtiden med tillförsikt. Man anser att danskonsten passar in i Magasinets verksamhet och varumärke och fyller ett kulturellt tomrum.

*Magdalena Nord Omne och Lisa Mossfeldt Scheltdorf,
Kulturföreningen Magasinet Falun:*

– Vi arbetar kontinuerligt med att stärka och bredda det regionala kulturutbudet som ett led i att öka Magasinets, Faluns och Dalarnas attraktionskraft. Magasinets strategiska arbete handlar mycket om att se vilka kulturuttryck som stärker vår profil och inom vilka områden det finns utvecklingspotential. Under senare år har vi undersökt möjligheterna att visa högkvalitativ modern dans på Magasinet. Vi har bland annat inlett ett samarbete med Cullberg (baletten), vilket resulterade i ett första test hösten 2019 med föreställningen Protagonist. Vi har en pågående dialog med Region Dalarnas Kultur- och bildningsförvaltning och Dalateaterns danskonsulent. I mars 2020 deltog vi vid ett möte med Dansnät Sverige i Malmö och vi har även haft en representant från dem på besök. På grund av coronapandemin har arbetet under det senaste året satts på ”vänt”.

– Vi vill helt enkelt ge dalapubliken möjlighet att se mer gränsöverskridande och experimentella konstformer och uttryck som inte vanligtvis visas utanför storstadsregionerna. Nyckelfrågan är som alltid vad som lockar publiken. Här tror vi att det är en kombination av faktorer – en helhets känsla bestående av föreställning, kvalitet, miljö, bemötande, atmosfär m m. Dansföreställningar på Magasinet ska t ex vara mer experimentella och utmanande än föreställningarna på andra ställen. Det handlar om att skapa en helhet där olika arenor/föreställningar kompletterar varandra i stället för att konkurrera med samma utbud. Allt för att ge dalapubliken välbehövlig variation och mångfald. Förhoppningen och målet är att årligen ha ett antal experimentella och högkvalitativa dansföreställningar som passar in i Magasinets råa miljö och som lockar såväl nyfikna dansälskare som helt nya målgrupper.

DEN SCENISKA FOLKDANSEN – FOLKMUSIKENS HUS

I projektplanen beskrivs hur Dalarna med sin starka spelmans- och folkdanstradition skulle ha särskilt fokus på den sceniska folkdansen. Att Folkmusikens hus i Rättvik fått ansvaret för den delen i projektet föll sig naturligt. Som så mycket annat detta år har en del planerad verksamhet ställts in, men inom ramen för projektet har ändå aktiviteter skett som främjat den sceniska folkdansen enligt plan.

Lotta Johansson, producent på Folkmusikens hus (FMH) menar att inom FMH:s verksamhetsområde är det svårt att skilja på dans och musik, eller rättare sagt – dansen och musiken sitter ihop.

Lotta Johansson, producent på Folkmusikens hus:

– På Folkmusikens hus (FMH) arbetar det flera semi- och/eller professionella folkdansare och pedagoger. Det finns ett stort intresse och kompetens inom den sceniska folkdansen på FMH och man följer den nationella och internationella utvecklingen på området. FMH har varit medaktör och drivande i flera utvecklingsprojekt för scenisk folkdans de senaste åren t ex ResIdans och Dalateatern goes folk.

– I och med pandemin fick man som många andra verksamheter ställa om och År 2020 arrangerades daglig onlineträning under en två veckorsperiod för folkdansare med Anna Öberg. Totalt 38 personer deltog, från hela landet. Under projektets gång har även fokuserad träning med Sceniskt folkdanslabb ägt rum, under ledning av Anna Öberg och Karin Jameson (Sveriges främsta praktiker inom Klein-metodiken) för åtta utvalda professionella folkdansare.

– Vi har spelat in Fem samtal om folkdans med Anna Öberg som samtalsledare. Inbjudna att samtala var Anna Björk som är folkdansare och folkdansantikvarie på Svenskt visarkiv, Andreas Berchtold, folkdansare och lektor i folkdans på SKH/Uniarts, duon Agnes Rohde & Klara Andersson, två folkdansare som just avslutat sina studier på SKH/Uniarts, Petri Kauppinen (SF), han är folkdansare och koreograf samt Ingar Ranheim (NO), folkdansare och dansforskare. Vi planerade också en scenisk dansfestival i

Falun i – FLOCK – med fokus på det sociala i olika genrer och akter från folkdans, street och samtida fält.

Lotta uttrycker förhoppningar kring den sceniska folkdansens framtid och vill se en korsbefruktning mellan det sociala dansandet och det sceniska utövandet.

– Vi tror att det är bra att visa och turnera internationella, kanske främst nordiska, sceniska grupper. Om vi och Dalateatern jobbar tillsammans så ska vi nog få publiken intresserad också!

PROJEKTETS TVÅ DELAR PROFESSION OCH PUBLIK

Projekttiteln visar tydligt ambitionen att verka både för professionen och publiken. Här beskrivs både de delar som är länken till publiken – arrangörsföreningarna och professionen – i detta fall de yrkesverksamma dansarna och koreograferna som finns i Dalarna och som organiserar sig i Nätverket Dans i Dalarna.

Arrangörer

För att nå ut med dansen är arrangörsföreningarna i länet viktiga. Dalarna har flera aktiva arrangörsföreningar som visat intresse för dans. Projektet har fört dialog med nätverket för Live på Bio/Folkets Hus och Parker i Dalarna, som inte utesluter att livesänd dans kan bli aktuellt i framtiden. Dans och opera hänger tätt samman. Projektet har också fört dialog med de operaproducerande aktörerna i länet, vilka också ställer sig positiva till samverkan med den professionella dansen. Vidare arbetar Riksteaterföreningen i Dalarna för att stärka och utveckla dansen i Dalarna.

Arrangörsföreningarna täcker hela Dalarna och på så vis kan dansen nå ut i olika delar av länet.

Nätverket Dans i Dalarna

Ett 30-tal yrkesverksamma utövare inom dansområdet har gått samman och bildat Nätverket Dans i Dalarna. På så vis synliggörs den professionella dansen. Man kan samordna sig kring workshops och tillsammans lyfta frågor av vikt för nätverket.

För projektet har nätverket varit en speaking-partner om hur och vad som behövs för att stärka, sprida och utveckla dansen i Dalarna. Projektet har gjort en särskild undersökning i nätverket för att höra om utövarnas villkor under pandemin och hur den påverkat dem. Se under avsnittet Dans i pandemitider.

Genom Erika O'Neill, dansare och koreograf, som bland annat driver ett ungdomskompani i Falun, får vi en röst om hur en dansare ser på dans i Dalarna i stort och sig som verksam inom dansområdet:

– Jag kom i kontakt med dans för första gången som liten sjuåring i en sliten gymnastiksal under 90-talets första hälft. Det var genom ett ”kultur i skolan projekt” där alla elever i lågstadiet skulle få prova på dans under skoltid. Jag minns min inspirerande danslärare och den entusiastiske musikern som besökte oss en gång i veckan för att berika vår skolgång med dans. Jag blev förälskad vid första danssteget och bestämde mig där och då för att ägna resten av mitt liv åt dans. Ett löfte jag hållit till mig själv i 30 år nu. Just nu ägnar jag mig mest åt modern dans och jazzdans och tycker om att prova och mixa olika stilar och tekniker.

Vad är ditt mål med dansen/koreograferandet?

– Jag vill kunna inspirera och hjälpa andra att hitta glädje och trygghet genom dansen. Oavsett om man väljer att titta på ’min’ dans eller att ta mina dansklasser, så vill jag ge min publik/danselever samma euforiska känsla som jag känner för dans.

– Jag vill använda dans och rörelse som ett verktyg för att stärka (andras och min egen) självkänsla och välmående. Som koreograf vill jag ställa frågor utan att ge svar, samtidigt som jag vill beröra och hänföra min publik.

Hur ser du på utbudet av dansutbildning i Dalarna? Vad saknas, vad behöver det satsas på?

– Just nu finns ’bara’ dansinriktning på gymnasienivå i Dalarna. Något vi verkligen ska ta vara på och vårda! Det finns oändligt mycket talang i Dalarna och jag har länge efterfrågat en eftergymnasial utbildning vid exempelvis en folkhögskola. Potentialen och förutsättningarna för detta finns och det skulle skapa fler arbetsmöjligheter för oss dansverksamma pedagoger i regionen.

– På detta sätt skulle vi verkligen ta vara på all den talang som finns i Dalarna och ge möjlighet för våra unga att prova på en dansutbildning utan att de ska behöva flytta till en större stad. Dalarna ligger även bra geografiskt för att locka hit studenter från andra delar av Sverige.

Hur ser du på möjligheten att se professionella dansföreställningar i Dalarna?

– Jag ser att det finns/har funnits ett bra utbud för professionella föreställningar i Dalarna även om det givetvis kan bli större och mer utspritt över regionen.

– Positivt är att Dalateatern är en part i Dansnät Sverige. Jag hoppas att kunna få se internationell dans runt om i Dalarna efter pandemin..

Vi är många med hög kompetens som vill skapa och jag tror att den ännu ofrälste dansbesökaren kanske skulle våga att gå på professionell dans om hen har någon form av relation till koreografen/dansaren. Jag tror även att

det i sin tur skulle invitera 'oerfarna' besökare att våga gå på andra professionella föreställningar.

Vad tycker du behöver göras för att få fler unga intresserade av att se professionell dans?

– Till att börja med; distribuera dans 'av unga för unga'. Att skapa projekt som Danssommarrjobbet och etablera mer dans i skolan. Att fortsätta arbeta med 'kulturlöftet' och ge möjlighet för barn att möta kvalitativ professionell dans i skolan. Skapande skola är ett exemplariskt sätt att intressera unga att ta till sig dans.

DANS I PANDEMITIDER

Nedstängningen av samhället under pandemin har varit en tung utmaning för hela kulturfären, så även för den professionella dansen. Projektet har varit i kontinuerlig dialog med frilansnätverket för dans i Dalarna, vilket varit uppskattat. Pandemin har påverkat frilansande dansare mycket och detta har märkts av i hela landet.

Projektet skickade ut en enkät till frilansnätverket Dans i Dalarna om hur pandemin påverkat dansare i Dalarna. Här är några av svaren:

Linda Forsman, koreograf:

– Vi har fått allt inställt! Alla jobb och alla projekt är flyttade. Det är totalt stiltje. Att få en premiär inställd har aldrig hänt mig under 40 års verksamhet. Det är det värsta jag varit med om. Total frustration psykiskt och fysiskt. Att arbeta med en föreställning under ett år: med förberedelser, research, undersökningar, träning, skapande av rörelsematerial, skapande av koreografi, nära arbete med dansare, musiker, författare och tekniker, som bygger golv speciellt för föreställningen. Vi är där redo att möta publiken och det blir inställt.

*Helena Sahlén Nelson, driver dansskolan
Dansa i Falun AB:*

– Jag har 22 timanställda, 21 pedagoger och en administratör. Det motsvarar två heltidstjänster. Vi har före detta dansare som arbetar professionellt bland annat i London, Berlin, Oslo, Stockholm och Köpenhamn. Hela min inkomst kommer från mitt företag. Vårterminen 2020 innebar många förändringar. Vi stängde vår verksamhet under fem veckor (som sedan togs igen under våren/försommaren). Vår inkomstbringande DANSA-helg med avslutningsuppvisningar uteblev. Vi filmade i stället alla våra grupper på olika platser i Falun, vilket blev kostsamt och ingen intäkt. Minskat elevantal när vi öppnade igen men kurserna var redan betalade och därmed ingen förlust av terminsavgifter under VT. En stor osäkerhet inför framtiden. Det blev färre uppdrag för våra showgrupper. Samt korttidspermitteringar, men vi fick

hyresreduktion under våren. Vi har anpassat våra lektioner och tar nu in färre elever i grupperna. Som läget är just nu kommer det nog att fungera. Men skulle situationen förändras till det sämre igen blir det väldigt kännbart.

Andrea Deres, projektbaserad danskonstnär:

– Jag är verksam som dansare i andras produktioner, och som medskapare i olika kollektiva konstellationer och projekt. Bosatt i Köpenhamn sedan 2001 då jag startade min professionella utbildning till dansare där. Uppvuxen i Dalarna och gick estetiska programmet med inriktning dans på Martin Koch gymnasiet (för Carina Wartin-Lidholm) 1996–1999. två tredjedelar av min årsinkomst kommer från dansrelaterade uppdrag mest i Köpenhamn-Malmö. Just nu har jag bara sporadisk kontakt till dansmiljön i Dalarna, men hoppas kunna bli mer aktiv i framtiden. I våras valde jag att söka in på en utbildning och går nu en tvåårig master i Dance and Participation på Scenekunsts skolan i Köpenhamn. Jag har inte behövt söka något extra krisstöd då Danmark var generösa med ersättning i form av a-kassa.

– Förstår på mina svenska kollegor, och de med projekt i Sverige, att det varit svårt och osäkert under pandemin. Bl.a. i förbindelse med inställda turnéer där de anställda behövt betalas ändå, och turnéerna genomförs vid en senare tidpunkt – hur blir det då med lön till de medverkande?

Jonas Kåge och Deborah Dobson Kåge, projektledare i bland annat dans, koreografi och konstnärlig ledning:

– Cirka 30 procent av vår inkomst är dansrelaterad. Deborahs undervisning på Dansa i Falun hade uppehåll i april 2020 pga Corona men undervisningen kom igång igen i maj och alla lektioner kunde tas igen innan termin slutet i juni. HT blev nästan som vanligt med ny lokal och många elever, mycket handsprit och direkt in och ut från lokalen. Nordic Baltic Ballet Competition, NBBC som skulle ha genomförts på Kulturhuset tio 14 i Falun och som Jonas har varit konstnärlig ledare för under tio år ställdes in. Mycket kompetensutveckling inom dans har erbjudits på nätet, t.o.m. daglig liveträning från runt om i världen men efter ett par månader var det inte längre så kul. Vi märkte under pandemin att det blev en träningstrend – många vill träna för att hålla sig i form eller kommer i form och grupperna nu, speciellt vuxna, är något större än vanligt.

ATT HITTA NYA IDÉER I BEGRÄNSNINGEN

Projektet har nått de målgrupper som angivits i projektbeskrivningen, men pandemins restriktioner har inneburit att man behövt arbeta på ett annat sätt. Målgrupper som nåts är intresserad allmänhet, arrangörer, yrkesverksamma dansare, tjänstemän och politiker på regional och lokal nivå både inom och utom länet. Genom att stötta digitala initiativ och utomhusföreställningar har nya grupper kunnat nås.

Här följer ett antal exempel på hur dansare hittat vägar att arbeta trots restriktioner och inställda föreställningar.

Dansens dag har uppmärksammats digitalt av projektet 2020 och 2021. Detta skedde efter dialog med dansutvecklarna i Örebro och Gävleborg som var först ut med idén att digitalt fira Dansens Dag digitalt under pandemin. I Dalarna genomförde projektet riktade utlysningar där professionella dansare fick skicka in filmer till dansens dag, 2020 på temat Utomhus, 2021 på temat Hopp. Dessa filmer publicerades sedan på Region Dalarnas sociala kanaler Youtube och Facebook och nådde på så sätt tusentals människor. Givetvis arvoderades dansarna för detta, så har det konsekvent varit genom hela projektet då olika initiativ genomförts. Att ge stöd genom information, synlighet på sociala plattformar och arvoden för utfört arbete har varit självklart.

Föreställningen Breadth var en samverkan mellan Galleri Svarta Gran, professionella dansare och koreografer samt Dalasinfoniettan och ägde rum vid två tillfällen under sommaren 2020 i Frostbrunnsdalen, Borlänge. Dansarna använde den luftiga gräsplanen som scen medan en del av Dalasinfoniettans musiker spelade. Publiken satt på filtare med gott utrymme. Coronasäkrat, nyskapande, mycket uppskattat. Projektet var med och finansierade dansarnas/koreografens del i detta.

Omid Massali från Galleri Svarta Gran initiativtagare till Breadth:

Hur föddes idén till Breadth?

– Sedan en tid tillbaka var vi sugna på att utforska samtida dans. Särskilt då Dalarna har ett sådant litet utbud av högkvalitativ dans. Idéerna aktualiserades när Corona satte stopp för all sorts kultur och vi började fundera kring hur vi kan skapa något spännande utomhus. Då kom idén att para ihop samtida dans och kammarmusik.

Vad betydde detta evenemang för kulturlivet och möjligheten att delta?

– Vid den tidpunkten fanns det i princip inga publika evenemang. Det fanns många frågetecken kring om det ens skulle gå att genomföra. När allt väl var på plats nämnde andra att föreställningen var tongivande i att vi vågade börja utforska idéer för hur man skulle kunna interagera med publik igen.

Vad var speciellt med att visa dans på det här sättet, i denna miljö?

– Rent praktiskt fanns det flera utmaningar som vi var tvungna att tackla såsom knivigt underlag. Varierande temperatur. Direkt solljus. Dessa vägdes dock upp av de fördelarna som platsen förde med sig. Naturen och alla dess styrkor var en fantastisk miljö och passade tematiskt in i det övergripande konceptet – andning. Med tanke på att platsen kan ses som Borlänges lungor.

Är detta något som skulle gå att utveckla, även efter pandemin?

– Absolut! Det fanns massor att titta vidare och grota vidare i. Något som vi diskuterade var hur vi efter Corona skulle kunna ta in mer folk på samma plats.

På vilket sätt bidrog satsningen Breadth till nyskapande och till att stärka den professionella dansen i Dalarna?

– Främst på två vis. Det ena handlar om platsen och att tematiskt inkludera en plats i det konstnärliga arbetet. Det andra planet handlar om hur dans möter andra konstarter. I detta fall kammarmusik.

Projektet Fokus Danskonst – för profession och publik gick in som samarbetspart våren 2021 med den ideella föreningen Stegen i arbetet med utveckling av konceptet TatillDans som genomförts av föreningens medlemmar dansaren/koreografen Daniella Eriksson och dansaren Erik Eriksson.

Detta utvecklingsarbete stämde väl överens med projektets mål då Fokus Danskonst Dalarna syftat till att stärka infrastrukturen i länet för dansen som konstform i syfte att fler professionella dansföreställningar ska visas i länet, att dansare och koreografer ska kunna arbeta här och att invånarna ska få uppleva professionell dans. Detta överensstämmer även med målen för utvecklingen av dansområdet som det är formulerat i Region Dalarnas Kultur- och bildningsplan. Det direkta medskapandet med invånare i länet TatillDans utvecklade dessutom publikarbetet på ett innovativt sätt.

Daniella Eriksson och Erik Eriksson, dansare:

– Vi har skapat en dansföreställning utifrån danssteg, kostym, musik, tips och rekvisita ifrån invånare i hela Dalarna. Målet med TatillDans är att inkludera den lokala publiken kreativt och skapa scenkonst i närmare dialog med den lokala publikens referensvärld. den blir. Referenser samlades in genom annonser på köp och sälj-sidor på sociala medier, offentlig annonsering på Facebook och Instagram och personliga möten med en rad människor med olika bakgrund som alla har dansen som gemensamt intresse. Genom att skapa verket utifrån människor vi pröva om vi kan skapa scenkonst som lägger sig närmare publiken. Genom annonser på köp- och säljsidor på internet sökte vi efter dansrörelser, videos, musik, kostym samt dramaturgiska och scenografiska idéer. Vi kom i kontakt med cirka 40 personer individuellt och utbytte tankar, idéer, erfarenheter och material.

– Av deltagarna fick vi, lära oss magdans, afghanska, svenska, syriska och somaliska folkdanser, sakral dans, pardanser såsom foxtrot och bugg, personliga partydanser och mycket mera. Vi fick skidkläder, peruker, klänningar och alla möjliga attiraljer. Det frågades efter kärlekshistorier, mjuka armar, hopp och coola moves. Det kändes självklart att allt detta, på något sätt skulle med i föreställningen, och den största delen av det koreografiska arbetet bestod i att komma fram till hur i allsindar det skulle gå till! När vi fortsätter att arbeta med projektet och utveckla verket i framtiden skulle vi vilja möjliggöra dessa möten där människor kan följa omvandlingen av hur mer dansmaterial de själva känner igen eller bidragit med blir till delar av ett konstnärligt verk.

Projektet stöttade även dansaren Marika Renhuvud i att undersöka och utveckla konceptet "Dans Hemleverans" som hon började testa under sommaren 2020 med stöd av Region Dalarna.

Marika Renhuvud, dansare:

– Genom det projektet åkte jag ut med ett dansstycke till folk i riskgrupp i Älvdalens kommun. I år ville jag utveckla detta projekt, inte genom att agera dansare själv utan genom att ta in ungdomar som dansare, därför skapade jag ett dansstycke till ungdomar 14–17 år och skapade samtidigt kreativa sommarjobb-möjligheter för dem. Jag arbetade med att skapa detta dansstycke och turnera med det i hela Dalarna under juli – augusti 2021. Vi arbetade mycket utomhus då själva dansstycket skulle uppföras utomhus. Jag utvidgade området och erbjöd hemleverans på dansstycket till hela Dalarna.

– Varför jag valde att undersöka detta vidare var främst för att jag såg att det gjorde väldigt många äldre glada att få dans och kultur hem till sig. Självklart med tanke på rådande pandemi och att de inte längre själva kunde uppsöka något kulturellt, men också för att många av de jag besökte var äldre och bodde på landsbygden och de hade svårt redan innan pandemin att få ta del av kulturen då det oftast är städer som tar in dans m.m. Jag tycker det är viktigt som kulturarbetare att ge alla lika stora möjligheter till kultur.

ALLA SKA MED I DANSENS VIRVLAR – NU OCH FRAMÅT

Att dansens kraft i Dalarna är stark är något som tydligt framkommit under projektet. Nya metoder har sett dagens ljus som kommer att ge upphov till föreställningar och workshops med konstnärlig verkshöjd. Det är imponerande att flera i länet verksamma dansare klarat den svåra omställningen under pandemin. Att de till och med kunnat frambringa skaparkraft och tagit kreativa språng inom den begränsade ram som pandemin tvingade fram. Projektet har genomförts i enlighet med ambitionerna i kultur- och bildningsplanen 2019–2022 där utvecklingsområdet dans finns tydligt formulerat. Dalarna har goda förutsättningar att bli ett län där dansen tar plats och utvecklas, till glädje för både profession och publik. Rapporten avslutas med en röst från en ung dansare:

Elin Busk, 18, dansare:

Hur länge har du hållit på med dans och hur kom det sig att du blev intresserad?

– Mina föräldrar anmälde mig till barndans när jag var fyra år och sedan dess har intresset för dans vuxit med åren. På dansskolans danssuppvisningar fick jag se massa olika dansnummer som såg superroliga ut och jag blev därmed intresserad av att testa på flera olika dansstilar.

Just nu dansar jag discodans, feminine vibe och modern. Mest tid lägger jag ner på discodansen eftersom att jag också tävlar i den stilen. På dansklasserna dansar vi flera i salen samtidigt (om man tänker en vanlig

termin, såklart har vi gjort om under Corona) och jag tävlar sedan i solo (själv), i duo (par) och i grupp med sex andra tjejer. Tidigare har jag även dansat mycket jazz och en del hiphop och balett.

Vad är ditt mål med dansen?

– Jag vill gärna fortsätta att utbilda mig inom dans men inte genom en heltidsdansutbildning då jag just nu inte vill jobba som en professionell dansare på heltid. Jag skulle istället vilja fortsätta dansa på dansskolan och även gå på workshops med andra tränare som kanske har erfarenhet av undervisning utomlands. Att repa under en intensiv period ihop med andra duktiga dansare, lära av varandra och sedan få stå på scen eller spela in en film ihop är något som jag verkligen älskar.

– Jag trivs även väldigt bra med att undervisa elever och vill därför gärna utbilda mig vidare för att kunna utföra mina lektioner på bästa sätt. Exempelvis kortare utbildningar med mycket praktiskt arbete då jag upplever att man lär sig otroligt mycket av att kolla hur någon annan bygger upp en dansklass.

Vilken slags dansutbildning har du?

– För ett och ett halvt år sedan, (i samband med att jag började undervisa) gick jag en utbildning för att lära mig mer kring hur man undervisar yngre barn. Där lärde jag mig vad som är viktigt att som tränare tänka på och hur man på bästa sätt kan anpassa klassen beroende på ålder och svårighetsgrad. Den dansutbildning som jag har utöver det är från dansskolan Dansa i Falun (privat dansskola). Där har jag, och har alltid haft, kompetenta tränare som hela tiden lär mig nya saker som jag sedan kan lära vidare till mina elever.

Hur är det att vara ung och dansintresserad i Dalarna. Är det ett bra län att bo i för den som är intresserad av dans?

– Jag skulle generellt säga att det är en bra stad att bo i för den som vill dansa, men för de som vill se på mycket dans tycker jag att det är för lite utbud och jag hade gärna sett att det fanns fler professionella dansföreställningar och även en större marknadsföring av dessa. Det som jag dock saknar är dans som en sport på idrottsgymnasium då jag upplever att det blir en begränsning om man exempelvis vill både dansa och gå ekonomiprogrammet.

Vad tycker du behöver göras för att få fler unga intresserade av att se professionell dans?

– Om man vill skapa ett långvarigt intresse hos unga tror jag att det är väldigt viktigt att börja från grunden och låta unga testa på dans. Det känns som att ett intresse för att kolla på något ofta innebär att man själv även tycker om att göra det som man kollar på. Får unga testa på dans och ett intresse skapas tror jag definitivt att det blir lättare att också ”sälja in” professionell dans eftersom att man förmodligen ser upp till proffsdansare och kanske

även har som dröm att bli en proffsdansare själv. För att skapa detta intresse tycker jag att man kan fokusera mer på dans i skolan. Exempelvis på fritids eller roliga workshops på loven precis som att vissa Skol IF åker på fotbollsmatcher eller anordnar små turneringar för olika sporter. Jag själv tycker att det är superkul att dansa med olika åldrar och nivåer för att man alltid kan lära sig nytt av att dansa med och se på andra. Därför hade jag uppskattat väldigt mycket om min skola hade fixat dansworkshops under loven när jag var mindre.

– Att bara dansa och ha kul med andra dansare från olika skolor eller olika städer och hjälpa varandra att utvecklas är något som jag tror skulle uppskattas av yngre barn men också av de som redan är dansintresserade i Falun eftersom att det är roligt när det händer saker som inkluderar ens intresse. När jag var yngre fick jag aldrig gå på studiebesök som inkluderade dans på något vis alls, (av det som jag kommer ihåg) vilket jag kan tycka är tråkigt. Att använda sociala medier och lägga ut korta videos på professionell dans är också något som jag tror skulle hjälpa att få upp intresset. Både intresse för att själv dansa men även för att vilja se på dans.

Region Dalarna – Kultur och bildning, Box 712, 791 29 Falun

Besöksadress: Myntgatan 2, Falun

www.regiondalarna.se